

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2021. gada 27. maijā
(OR. en)

9091/21

JAI 628
COPEN 244
FREMP 146

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Padome
Temats:	Galvenie elementi prokuratūrām, tostarp attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās

Pielikumā pievienots prezidentvalsts sagatavots dokuments par minēto tematu, ņemot vērā tieslietu ministru diskusijas TI padomes sanāsmē 2021. gada 7. un 8. jūnijā.

Galvenie elementi prokuratūrām, tostarp attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās

Ievads

Prokuratūrām ir būtiska nozīme tiesiskuma principu ievērošanas nodrošināšanā ne tikai valsts kontekstā, bet arī vien vairāk arī ES līmenī.

Starptautiskā sabiedrība prokuroru funkciju nozīmīgumu ir atzinusi, piemēram, 1990. gada ANO pamatnostādņēs par prokuroru lomu un 2000. gada Eiropas Padomes ieteikumā par prokuratūras lomu krimināltiesību sistēmā.

Tādēļ šķiet lietderīgi šo jautājumu sīkāk izpētīt Padomē kā daļu no dialoga par tiesiskuma jautājumiem, kas saistīti ar justīciju.

Labi funkcionējošu prokuratūru nozīmīgums ES

Prokuratūras ir īpaši svarīgas krimināltiesību sistēmas pareizai darbībai un efektīvai kriminālvajāšanai un tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās starp dalībvalstīm. Prokuratūras ir obligāti nepieciešamas, lai efektīvi īstenotu Eiropas Savienības krimināltiesības. Cīņa pret noziedzību, tostarp pārobežu un organizēto noziedzību, ekonomiskajiem un finanšu noziegumiem, piemēram, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, un korupciju, ir atkarīga no labi funkcionējošām valsts prokuratūrām.

Eiropas Savienības Tiesa pašlaik izstrādā nozīmīgu judikatūru attiecībā uz prokuratūrām, jo īpaši saistībā ar dalībvalstu tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi (EAO), kas ir pirmais juridiskais instruments, ar kuru tiek praktiski īstenots tiesas nolēmumu savstarpējas atzīšanas princips. Lai prokuratūra kvalificētos kā tiesu iestāde, kas ir kompetenta izsniegt un izpildīt EAO, prokuroram jābūt neatkarīgam no izpildvaras. Turklāt prokuroram sava kompetence ir jāīsteno saskaņā ar procedūru, kas atbilst prasībām, kuras ir raksturīgas efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā.

Turklāt Eiropas Padomes struktūras ir izveidojušas attiecīgus Eiropas standartus par prokuratūras lomu krimināltiesību sistēmā, kā arī par tās neatkarību un pārskatatbildību. Šajā ziņā būtiska nozīme ir arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrai.

Izaicinājumi labi funkcionējošām prokuratūrām

Valsts prokuratūru organizācija Eiropas Savienībā ir atšķirīga. Lai gan ES nav vienota modeļa prokuratūru institucionālajai struktūrai vai dažādu līmeņu prokuroru iecelšanai, atlaišanai vai disciplinārām procedūrām, ir nepieciešami institucionāli aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu, ka prokurori spēj pildīt savus profesionālos uzdevumus un pienākumus saskaņā ar atbilstīgiem juridiskiem un organizatoriskiem nosacījumiem un bez iejaukšanās.

Komisijas 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu ir atzīmēts, ka arvien vairāk pieaug tendence virzīties uz neatkarīgāku prokuratūru. Arī Eiropas Padomes komisija "Demokrātija caur tiesībām" (Venēcijas komisija) savā tiesiskuma kritēriju sarakstā ir uzsvērusi, ka "jānodrošina pietiekama autonomija ar mērķi pasargāt kriminālvajāšanas iestādes no nevēlamas politiskas ietekmes".

COVID-19 pandēmija ir skaidri parādījusi, ar kādiem izaicinājumiem saskaras prokuratūra un cik svarīgi ir digitalizēt tiesu sistēmu. Šāda bezprecedenta situācija vēl vairāk pastiprināja vajadzību ieviest piemērotus instrumentus un infrastruktūru, kas dotu prokuratūrām iespēju sazināties attālināti un nodrošinātu drošu piekļuvi darba vietai. Atbilstoša infrastruktūra un aprīkojums ir vajadzīgs arī drošai elektroniskai saziņai starp tiesām, prokuratūrām un juridiskās jomas speciālistiem un iestādēm. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas lielā mērā atbalsta tiesu iestāžu darbu un var būtiski uzlabot tiesu sistēmu kvalitāti.

Visbeidzot, efektīvām tiesu sistēmām, tostarp prokuratūrām, ir vajadzīgi atbilstīgi cilvēkresursi un finanšu resursi. Vairākās dalībvalstīs tiesu sistēmai ir jātiek galā ar ierobežotiem resursiem. Covid-19 krīzes ekonomiskās un sociālās sekas ir parādījušas, ka ir jāstiprina tiesu sistēmas noturība, arī tādēļ, ka ir sagaidāms, ka lietu skaits palielināsies.

Jautājumi ministriem

Tieslietu ministri ir kopīgi ieinteresēti pievērsties šim jautājumam Padomē un sākt apsvērt iespējamus veidus, kā risināt pašreizējās un turpmākās problēmas. Viedokļu apmaiņa par prokuratūrām varētu būt sākums turpmākām un mērķtiecīgākām diskusijām. Gaidāmo 2021. gada ES rezultātu apkopojumu tiesiskuma jomā un 2021. gada ziņojumu par tiesiskumu varētu izmantot par pamatu konkrētākām šāda veida debatēm.

Dialoga par tiesiskuma jautājumiem, kas saistīti ar justīciju, kontekstā tieslietu ministri tiek aicināti apmainīties viedokļiem par šādiem jautājumiem:

- *Kādi, jūsuprāt, ir galvenie izaicinājumi labi funkcionējošai prokuratūrai?*
 - *Kā tieslietu ministri TI padomē varētu vēl vairāk iesaistīties konkrētākā diskusijā par šo tematu?*
-